

## Abstrakt

Rozptýlená zeleň je nedílnou součástí krajiny střední Evropy. Zahrnuje všechny možné podoby dřevin rostoucích mimo les, zemědělskou kulturu a lidská sídla, a představuje tak neproduktivní biotop klíčový při ochraně biodiverzity v zemědělské krajině. V této disertační práci hledám odpověď na otázku, jaké faktory biodiverzitu v rozptýlené zeleni ovlivňují a jakým způsobem, přičemž sleduji vliv především na ptáky jako na indikační skupinu citlivou na změny v zemědělské krajině. V celkem čtyřech publikacích jsme se zaměřili na bílá místa v dosavadním výzkumu – na podobu biotopu rozptýlené zeleně, na podobu krajinné mozaiky a na aplikovaný management. Ukázali jsme, že všechny tyto faktory významně ovlivňují biodiverzitu ptáků, a tím i úspěšnost ochrannářských opatření a zemědělských dotací na rozptýlenou zeleň orientovaných. Zatímco zeleň v podobě vzrostlých a druhově pestrých porostů původních dřevin podpoří spíše druhy lesní a zároveň vysoký celkový počet druhů ptáků, porosty obohacené o různá časnější sukcesní stadia podpoří spíše druhy zemědělské krajiny. V krajinném kontextu je pro vysoký počet druhů ptáků klíčová biotopová diverzita, pro ohrožené druhy je však přínosná zejména jemnozrnnost mozaiky rozptýlené zeleně. Ukázali jsme, že takovouto cennou jemnozrnnou mozaiku rozptýlené zeleně najdeme na příklad ve vojenských prostorech díky zvláštnímu disturbančnímu režimu vznikajícímu jako druhotný efekt armádního výcviku. Po ukončení těchto disturbancí mozaika rozptýlené zeleně postupně zaniká nejen přeměnou na urbánní prostředí, ale také přirozenou sukcesí. Působení přirozené sukcese lze zvrátit vhodně zvoleným managementem – podle našich výsledků se jeví pro ochranu biodiverzity ptáků vhodná zejména ochrannářská, ale i zemědělská pastva. Nicméně srovnání ptáků s jinými taxony odhaluje značné rozdíly v managementových preferencích, z čehož vyvozujeme, že význam ptáků jako indikátorů dalších složek biodiverzity je třeba brát s rezervou. Výsledky této práce akcentují fakt, že rozptýlená zeleň hostí široké spektrum druhů s různými ekologickými nároky a že klíčem k ochraně biodiverzity je tedy kromě zajištění jejího dostatečného množství v krajině především zajištění její různorodosti, a to v lokálním i krajinném měřítku.